

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2013

- A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΕ-27– ΕΥΡΩΖΩΝΗ)
- B. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ –ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ –ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ – ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
- Γ. ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΕ-27– ΕΥΡΩΖΩΝΗ)

1 Οκτωβρίου 2013

Το IOBE διεξάγει κάθε μήνα από το 1981 Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας στις επιχειρήσεις στους τέσσερις τομείς της οικονομίας και, από τον Μάιο του 2008, και στους καταναλωτές. Οι έρευνες αποτελούν μέρος του κοινού εναρμονισμένου προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (DG ECFIN) και τα αποτελέσματά τους χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του δείκτη οικονομικού κλίματος σε Ελλάδα και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ δημοσιεύονται αναλυτικά στις εκδόσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι αναλύσεις που δημοσιεύονται κάθε μήνα με τη μορφή αυτής της έκδοσης στηρίζονται στα πρωτογενή, αναλυτικά στοιχεία για πάνω από 1000 επιχειρήσεις και αντιπροσωπευτικό δείγμα 1500 καταναλωτών, όπως προκύπτουν από τις έρευνες που διεξάγει αποκλειστικά και μόνο το IOBE για την Ελλάδα για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Επόμενο δελτίο: **1 Νοεμβρίου 2013**

A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ: ΕΕ-27, ΕΥΡΩΖΩΝΗ, ΕΛΛΑΔΑ**Ε.Ε – ΕΥΡΩΖΩΝΗ: Ανάκαμψη του οικονομικού κλίματος σε ΕΕ και Ευρωζώνη**

Το οικονομικό κλίμα βελτιώνεται για πέμπτο συνεχή μήνα τον Σεπτέμβριο στην Ευρωζώνη και στην ΕΕ¹, με το σχετικό δείκτη να αυξάνεται σε σχέση με τον Αύγουστο κατά 1,6 και 2,4 μονάδες αντίστοιχα, στις 96,9 και 100,6 μονάδες. Η άνοδος του δείκτη στην ΕΕ είχε ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωσή του οριακά υψηλότερα του μακροχρόνιου μέσου όρου του για πρώτη φορά από τον Ιούλιο του 2011. Στην **Ευρωζώνη**, η βελτίωση του κλίματος οφείλεται στην καλυτέρευση των επιχειρηματικών προσδοκιών σε όλους τους τομείς. Συγκεκριμένα, στο **Λιανικό Εμπόριο** (+3,6) και στις **Κατασκευές** (+4,4), ο σχετικός δείκτης αυξάνεται αισθητά, ενώ οι προσδοκίες βελτιώθηκαν ηπιότερα στις **Υπηρεσίες** (+1,9) και στη **Βιομηχανία** (+1,1 μονάδες). Η **καταναλωτική εμπιστοσύνη** αυξήθηκε κατά 0,7 μονάδες, παραμένοντας σε ανοδική τροχιά από τον περυσινό Δεκέμβριο, ενώ σε επίπεδο χωρών της Ευρωζώνης, ο **δείκτης κλίματος** ανέκαμψε τον Σεπτέμβριο σε τρεις από τις πέντε μεγαλύτερες εξ' αυτών, ήτοι στην Ιταλία (+2,5), την Ισπανία (+2,5) και την Γαλλία (+1,6). Στην Γερμανία ο δείκτης κλίματος ήταν σχεδόν αμετάβλητος (+0,3), ενώ υποχώρησε στην Ολλανδία (-0,9).

Στην **ΕΕ**, η βελτίωση του κλίματος είναι εντονότερη σε σχέση με την Ευρωζώνη, καθώς οι προσδοκίες βελτιώθηκαν έντονα στο Ην. Βασίλειο (+6,9), τη μεγαλύτερη οικονομία της ΕΕ εκτός Ευρωζώνης. Σε επίπεδο τομέων, η ανάκαμψη στη Βιομηχανία, τις Υπηρεσίες και τους καταναλωτές υπερβαίνει την αντίστοιχη στην Ευρωζώνη, ενώ στις Κατασκευές και το Λιανικό Εμπόριο, η διόρθωση του σχετικού δείκτη ήταν ηπιότερη. Αναλυτικότερα:

- Στη **Βιομηχανία**, οι δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών διαμορφώνονται στις -5,2 και -6,7 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη αντίστοιχα. Οι προβλέψεις για την εξέλιξη της παραγωγής βελτιώνονται στην Ευρωζώνη και κυρίως στην ΕΕ, σε στενή συνάρτηση με τις καλύτερες εκτιμήσεις για τα επίπεδα παραγγελιών και ζήτησης. Από την άλλη πλευρά, οι δείκτες στις εκτιμήσεις για τα αποθέματα μειώνονται ελαφρά στην Ευρωζώνη και περισσότερο στην ΕΕ.
- Στις **Υπηρεσίες**, οι δείκτες προσδοκιών διαμορφώνονται στις +1,1 και -3,3 μονάδες στην ΕΕ και την Ευρωζώνη αντίστοιχα. Οι αρνητικές εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα δραστηριότητά τους αμβλύνονται ελαφρά στην Ευρωζώνη και περισσότερο στην ΕΕ, ενώ οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση βελτιώνονται ήπια και στις δύο ζώνες. Τέλος, οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της ζήτησης κερδίζουν πάνω από 2 μονάδες σε αμφότερες ΕΕ και Ευρωζώνη.
- Στο **Λιανικό Εμπόριο**, οι σχετικοί δείκτες διαμορφώθηκαν στις -0,4 μονάδες στην ΕΕ και στις -7,0 μονάδες στην Ευρωζώνη. Οι αρνητικές εκτιμήσεις για την τρέχουσα επιχειρηματική δραστηριότητα αμβλύνονται 5-6 μονάδες και στις δύο ζώνες, ενώ οι εκτιμήσεις για τα αποθέματα εξομαλύνονται οριακά στην ΕΕ και ελαφρώς στην Ευρωζώνη. Τέλος, οριακή άνοδο σημειώνει ο δείκτης των προβλέψεων για τις πωλήσεις τους επόμενους μήνες στην ΕΕ, παρουσιάζει όμως έντονη αύξηση στην Ευρωζώνη.
- Στις **Κατασκευές**, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών ανήλθε στις -27,3 και -28,8 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη αντίστοιχα. Οι αρνητικές προβλέψεις για το επίπεδο των εργασιών

¹ Οι χρονοσειρές και οι σταθμίσεις των χωρών έχουν αναθεωρηθεί από τον Ιούλιο 2013 λόγω της ένταξης στο δείκτη της ΕΕ της Κροατίας.

αμβλύνονται περί τις 4 μονάδες σε αμφότερες ΕΕ και Ευρωζώνη, ενώ και οι προβλέψεις για την απασχόληση επίσης βελτιώνονται και στις δύο ζώνες, περισσότερο όμως στην Ευρωζώνη.

Πίνακας 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος (1990-2012=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)¹

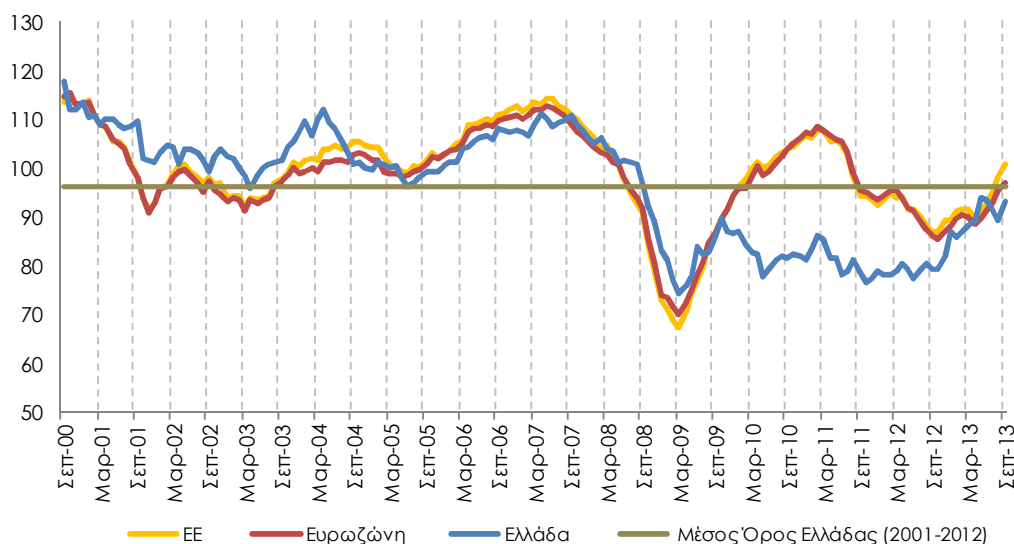
Περιοχή	Ακραίες τιμές ²		Μέσος όρος									
	Min	Max	2001-2012	2008	2009	2010	2011	2012				
ΕΕ-27	67,2 Μαρ-09	114,1 Ιουν-07	99,1	94,1	79,6	101,7	101,0	90,8				
Ευρωζώνη	70,0 Μαρ-09	113,5 Ιαν-01	98,5	94,3	80,7	101,1	101,8	90,4				
Ελλάδα	74,4 Μαρ-09	111,9 Απρ-04	96,1	98,6	82,0	82,0	80,6	80,0				
Περιοχή	2012											
	I	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
ΕΕ-27	93,6	94,8	93,9	94,2	91,5	91,5	89,9	88,0	87,0	87,1	89,1	89,3
Ευρωζώνη	94,1	95,4	95,4	94,0	91,8	91,2	88,9	87,3	86,0	85,4	86,9	88,0
Ελλάδα	78,2	78,2	79,0	80,4	79,2	77,3	79,4	80,2	79,4	79,2	82,1	86,9
Περιοχή	2013											
	I	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
ΕΕ-27	91,0	91,5	91,5	89,7	90,9	92,6	95,0	98,2	100,6			
Ευρωζώνη	89,7	90,5	90,1	88,6	89,5	91,3	92,5	95,3	96,9			
Ελλάδα	85,8	86,9	88,1	89,2	93,8	93,5	91,7	89,2	93,1			

¹ Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος είναι το σταθμισμένο άθροισμα των Δεικτών Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία, τις Κατασκευές, το Λιανικό Εμπόριο, τις Υπηρεσίες και του Δείκτη Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης.

² Οι ακραίες τιμές αναφέρονται στην περίοδο 2001-2012, σε όλους τους πίνακες

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Διάγραμμα 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος Ε.Ε-27 και Ελλάδα (1990-2012=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

- Ο **Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης** διαμορφώνεται στις -11,7 και -14,9 μονάδες στην ΕΕ και την Ευρωζώνη. Οι αρνητικές προβλέψεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους αμβλύνονται οριακά και στις δύο ζώνες, ενώ και οι προβλέψεις για την

οικονομική κατάσταση της χώρας κερδίζουν έδαφος. Αντιθέτως, η πρόθεση για αποταμίευση κάμπτεται ελαφρά στην ΕΕ και περισσότερο στην Ευρωζώνη. Σε ό, τι αφορά το δείκτη προβλέψεων για την εξέλιξη της ανεργίας, αυτός παρουσιάζει αποκλιμάκωση, τόσο στην ΕΕ, όσο και στην Ευρωζώνη.

- Τέλος, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες** (δεν περιλαμβάνεται στο δείκτη οικονομικού κλίματος) βελτιώνεται σημαντικά στην ΕΕ (+14,2 από +8,7 μον.) και την Ευρωζώνη (+11,3 από +5,2 μον.). Από τα επιμέρους στοιχεία, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων ενισχύονται κατά 4 περίπου μονάδες και στις δύο ζώνες, ενώ ελαφρώς ηπιότερη είναι η άνοδος του δείκτη στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα πορεία της ζήτησης. Τέλος, ο αρνητικός δείκτης για τις προβλέψεις της ζήτησης στο επόμενο τρίμηνο κερδίζει 8 και 12 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη αντίστοιχα.

ΕΛΛΑΔΑ: Βελτίωση του οικονομικού κλίματος, επιδείνωση καταναλωτικής εμπιστοσύνης

Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα τον Σεπτέμβριο επανήλθε σε ανοδική πορεία μετά από ένα δίμηνο διόρθωσης και διαμορφώθηκε στις 93,1 μονάδες από 91,7 τον Ιούλιο και 89,2 τον Αύγουστο. Η έντονη βελτίωση του κλίματος στις Κατασκευές και τη Βιομηχανία, αντισταθμίζεται εν μέρει από την εξασθένηση των προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο και την καταναλωτική εμπιστοσύνη, με το κλίμα στις Υπηρεσίες να παραμένει αμετάβλητο. Οι προσδοκίες των επιχειρήσεων φαίνεται να ανακάμπτουν λόγω της επιβράδυνσης της ύφεσης που καταγράφεται στα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ. Αν και το σωρευτικό αποτέλεσμα της ύφεσης αναμένεται να κορυφωθεί στο τελευταίο τρίμηνο του έτους και να αγγίξει συνολική συρρίκνωση του προϊόντος της τάξης του 25% του ΑΕΠ, αρκετοί κλάδοι της οικονομίας διατυπώνουν λιγότερο απαισιόδοξες προσδοκίες για το επόμενο διάστημα. Φαίνεται δηλαδή όλο και περισσότεροι να συμφωνούν ότι είτε λόγω εξωγενών παραμέτρων και διάθεσης των πιστωτών για ηπιότερη δημοσιονομική προσαρμογή, είτε λόγω περαιτέρω άμβλυνσης των διάφορων μορφών αβεβαιότητας που κυριαρχούσαν στην ελληνική οικονομία, η έξοδος από τον υφεσιακό κύκλο πλησιάζει. Η έκταση όμως και ο βαθμός στον οποίο η εκτιμώμενη σταθεροποίηση της οικονομίας θα οδηγήσει και σε βιώσιμη μεγέθυνση, παραμένει κομβικό ζήτημα που σχετίζεται με πλήθος παραμέτρων: από την προσέλκυση παραγωγικών επενδύσεων στη χώρα που δημιουργούν θέσεις εργασίας, έως την αξιόπιστη και απρόσκοπτη χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας. Αναλυτικότερα:

- στη **Βιομηχανία**, οι θετικές προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής εντείνονται σημαντικά, με τις εκτιμήσεις για τα αποθέματα να αμβλύνονται και εκείνες για το τρέχον επίπεδο παραγγελιών και ζήτησης να κερδίζουν έδαφος.
- στις **Υπηρεσίες**, οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα δραστηριότητά τους υποχωρούν ελαφρά, αντισταθμιζόμενες από την ήπια άνοδο στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση των πωλήσεων, με τις αρνητικές προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξή τους να παραμένουν στα ίδια επίπεδα.
- στο **Λιανικό Εμπόριο**, οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις αμβλύνονται αισθητά, με τις προβλέψεις για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές τους αντίθετα να επιδεινώνονται και τις αρνητικές εκτιμήσεις για τα αποθέματα να διευρύνονται ελαφρά.
- στις **Κατασκευές**, οι δυσμενείς προβλέψεις για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων αμβλύνονται σημαντικά, με ταυτόχρονη, μικρή πτώση του δείκτη της προβλεπόμενης απασχόλησης.
- στην **Καταναλωτική Εμπιστοσύνη**, οι προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού επιδεινώνονται ελαφρά, ενώ οι αντίστοιχες για την οικονομική κατάσταση της χώρας δεν μεταβάλλονται, με τις προθέσεις για αποταμίευση το επόμενο 12μηνο να κινούνται πλησίον ιστορικά χαμηλών επιπέδων και τις δυσμενείς προβλέψεις για την εξέλιξη της ανεργίας να εξομαλύνονται.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ: Η βελτίωση των προβλέψεων για την παραγωγή ενισχύει σημαντικά τις προσδοκίες

Ύστερα από ένα δίμηνο υποχώρησης, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία ανακάμπτει σημαντικά τον Σεπτέμβριο, φθάνοντας στις 96,1 μονάδες, αισθητά ανώτερα και έναντι της αντίστοιχης περσινής του επίδοσης (80,9). **Σε όλες τις βασικές μεταβλητές του δείκτη καταγράφεται βελτίωση, κυρίως στις προβλέψεις για την παραγωγή της επόμενης περιόδου και στις εκτιμήσεις για τις τρέχουσες παραγγελίες και τη ζήτηση.** Αναλυτικότερα:

α) Σε **επίπεδο παραγγελιών και ζήτησης**, ο σχετικός δείκτης διαμορφώνεται 14 μονάδες υψηλότερα, στις -22 μονάδες, που είναι η λιγότερο αρνητική επίδοση του έτους. Το 30% (από 38%) των επιχειρήσεων δηλώνει χαμηλές για την εποχή παραγγελίες και το 8% (από 2%) δηλώνει το αντίθετο.

β) Στις **προβλέψεις για την εξέλιξη της παραγωγής τους προσεχείς 3-4 μήνες**, ο σχετικός δείκτης διαμορφώνεται στις +15 μονάδες (από ισοσκελισμένους), με το 1/4 των επιχειρήσεων να προβλέπει άνοδο της παραγωγής στο επόμενο τρίμηνο και το 1/10 πτώση (από 23%).

γ) Οριακή αποκλιμάκωση καταγράφουν οι εκτιμήσεις για τα **αποθέματα έτοιμων προϊόντων**, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στη -1 μονάδα (από +1) και το 16% των επιχειρήσεων να αναφέρει υψηλά για την εποχή αποθέματα.

δ) Οι δείκτες που συνδέονται με την *εξαγωγική δραστηριότητα των επιχειρήσεων* αποτυπώνουν όλοι θετικές τάσεις: οι **εκτιμήσεις για τις εξαγωγές το τελευταίο τρίμηνο** κινούνται ελαφρώς ανοδικά (+10 από +7 μονάδες το σχετικό ισοζύγιο), όπως και οι αρνητικές **εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση εξωτερικού** (-9 από -22 μον.), αλλά και οι **προβλέψεις για τις εξαγωγές τους προσεχείς μήνες** (+12 από +4 μον. ο δείκτης).

ε) Οι θετικές **προβλέψεις για τις πωλήσεις τους προσεχείς μήνες** ισχυροποιούνται, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 17 μονάδες (από μηδέν) και το 30% των επιχειρήσεων να αναμένει άνοδο πωλήσεων (από 22%) στο επόμενο διάστημα. Οι **εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις** κινούνται επίσης ανοδικά, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις +10 μονάδες (από +3).

στ) Οι **μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής** παραμένουν σχεδόν στα ίδια επίπεδα, διευρυνόμενοι οριακά στους 3,7 μήνες (από 3,5), με το **ποσοστό χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού** να ενισχύεται αισθητά, στο 68,9% από 64,5%, που είναι και η υψηλότερη επίδοση φέτος.

ζ) Ο δείκτης **προβλέψεων για την απασχόληση** βελτιώνεται και επίσης διαμορφώνεται στην καλύτερη φετινή τιμή του, στη -1 μονάδα (από -8 μον.), με το 1/10 των επιχειρήσεων να προβλέπει άνοδο της απασχόλησης, ένα ίδιο ποσοστό τους πτώση της και τα 4/5 να αναμένουν σταθερότητα.

η) Στις **προβλέψεις για τις μεταβολές των τιμών**, ο σχετικός δείκτης παραμένει στα ίδια επίπεδα, στις -11 μονάδες, καθώς η συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων (80%) προβλέπει σταθερότητα τιμών το επόμενο τρίμηνο και το 16% μείωσή τους (από 12%).

θ) Τέλος, στο τριμηνιαίο ερώτημα σχετικά με την **ανταγωνιστική θέση των επιχειρήσεων** στις αγορές στις οποίες δραστηριοποιούνται, οι εκτιμήσεις βελτιώνονται ελαφρώς σε σχέση με τη μέτρηση Ιουνίου ως προς την εγχώρια αγορά (+16 από +12 μον. το ισοζύγιο), ενώ περιορίζονται σε μικρό βαθμό και παραμένουν στα ίδια σχεδόν επίπεδα προς την ΕΕ και τον υπόλοιπο κόσμο αντίστοιχα (+2 και +6 μον. τα ισοζύγια).

Σε επίπεδο βασικών τομέων, οι επιχειρηματικές προσδοκίες βελτιώνονται τον Σεπτέμβριο σε όλες τις κατηγορίες αγαθών. Αναλυτικότερα:

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στα **Καταναλωτικά Αγαθά** κινείται ανοδικά τον Σεπτέμβριο, στις 100,9 μονάδες (από 93,8), ενώ από τις βασικές μεταβλητές του, η άμβλυνση του αρνητικού ισοζυγίου παραγγελιών και εγχώριας ζήτησης (-7 από -16 μον.) συνοδεύεται από την ενίσχυση του δείκτη στις προβλέψεις για την παραγωγή τους προσεχείς μήνες (+16 από +7 μον.) και την πτώση στο ισοζύγιο των εκτιμηθέντων αποθεμάτων (-4 μον. από ισοσκελισμένο δείκτη). Ως προς τις εξαγωγές, ήπια πτώση παρουσιάζουν οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες εξαγωγές, αλλά ανοδικά κινούνται οι αντίστοιχες για τις παραγγελίες και ζήτηση εξωτερικού, με τις προβλέψεις εξαγωγών για το επόμενο τρίμηνο να παραμένουν αμετάβλητες (+12 μον. ο δείκτης). Οι προβλέψεις για την απασχόληση βελτιώνονται (+8 από +1 μον. ο δείκτης), ενώ στις τιμές, ο σχετικός δείκτης υποχωρεί στις -10 μονάδες (από -7), με τα 4/5 των επιχειρήσεων να μην αναμένουν μεταβολές τους. Τέλος, στο τριμηνιαίο ερώτημα για την ανταγωνιστική θέση των επιχειρήσεων σημειώνεται ελαφρά κάμψη του σχετικού θετικού ισοζυγίου σε σχέση με την προηγούμενη μέτρηση στις εκτιμήσεις για τις αγορές της ΕΕ και τις υπόλοιπες διεθνείς αγορές και άνοδος στην εγχώρια αγορά.

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Κεφαλαιουχικά Αγαθά** επίσης κινείται ανοδικά τον Σεπτέμβριο, στις 85,9 μονάδες (από 71,2). Όλες οι βασικές συνιστώσες του δείκτη κερδίζουν έδαφος: το ισοζύγιο των προβλέψεων για την παραγωγή διαμορφώνεται στη +1 μονάδα (από -23), ενώ και ο έντονα αρνητικός δείκτης στις εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση εξομαλύνεται (-41 από -59). Το ισοζύγιο των αποθεμάτων κινείται ελαφρώς καθοδικά (-2 από +2 μον.), ενώ από τους εξαγωγικούς δείκτες, θετικές μεταβολές καταγράφονται στις εκτιμήσεις για τις τρέχουσες εξαγωγές και τις προβλέψεις του επόμενου τριμήνου, με τις παραγγελίες και ζήτηση εξωτερικού όμως να εξασθενούν σημαντικά (-32 από -29 μον. το ισοζύγιο). Οι προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου βελτιώνονται αισθητά (-3 από -41 μον. το σχετικό ισοζύγιο), ενώ ως προς τις τιμές, ομόφωνα οι επιχειρήσεις του τομέα αναμένουν σταθερότητα. Τέλος, στο τριμηνιαίο ερώτημα για την ανταγωνιστική θέση των επιχειρήσεων καταγράφεται σημαντική βελτίωση στην εγχώρια αγορά, αλλά εξασθένησή της προς όλους τους υπόλοιπους προορισμούς.

Ανοδικά κινούνται οι επιχειρηματικές προσδοκίες και στα **Ενδιάμεσα Αγαθά**, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 94,5 μονάδες (από 83,8). Η άνοδος στις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής (+18 μον. από 0), η οριακή αποκλιμάκωση στο δείκτη των εκτιμώμενων αποθεμάτων (-1 από +1 μον.) και το εξομαλυμένο αρνητικό ισοζύγιο των εκτιμήσεων για τις τρέχουσες παραγγελίες και τη ζήτηση (-35 από -46 μον.) συμβάλλουν στη βελτίωση του συνολικού δείκτη. Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, όλοι οι εξαγωγικοί δείκτες μεταβάλλονται θετικά. Αντιθέτως η τάση στην προβλεπόμενη απασχόληση είναι πτωτική (-19 από -10 μον. το σχετικό ισοζύγιο), με το 1/4 των επιχειρήσεων (από 14%) να αναμένει νέες απώλειες θέσεων εργασίας. Στις τιμές, ο σχετικός δείκτης διαμορφώνεται στις -15 μονάδες (από -12), ενώ τέλος, οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την ανταγωνιστική τους θέση στην ευρωπαϊκή

αγορά βελτιώνονται σε σχέση με την προηγούμενη μέτρηση του Ιουνίου,, αλλά επιδεινώνονται κυρίως στην εγχώρια και λιγότερο προς τις υπόλοιπες αγορές.

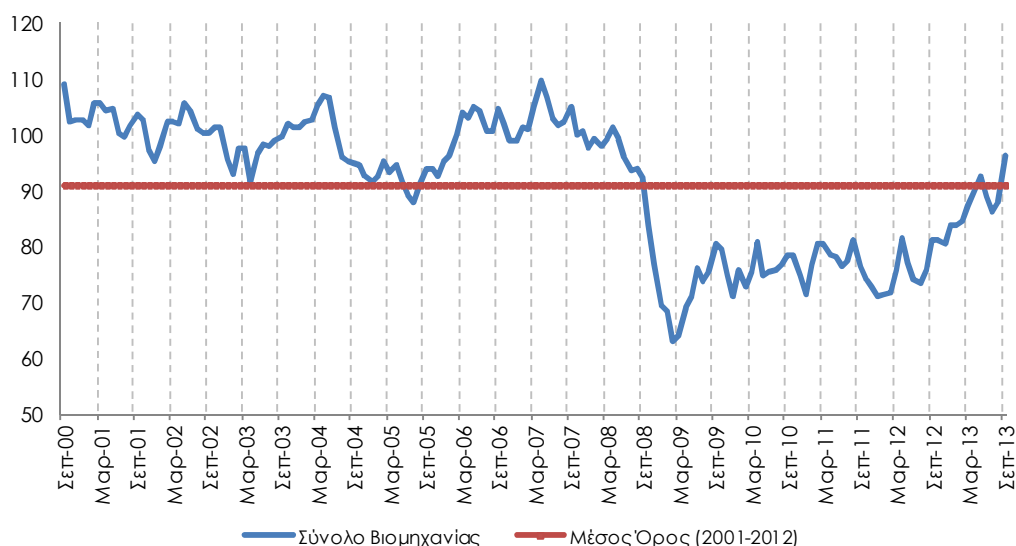
Πίνακας 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία

Τομέας		Ακραίες τιμές			Μέσος όρος						
Βιομηχανία (1996-2006=100)		Min	Max		2001-2012	2008	2009	2010	2011	2012	
		62,8 Φεβ-09	109,5 Απρ-07		90,9	91,9	72,1	75,8	76,9	77,2	
2012											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
71,4	71,6	75,7	81,6	77,1	74,1	73,5	75,8	80,9	81,0	80,4	83,6
2013											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
83,7	84,4	87,1	90,3	92,6	88,8	86,2	88,0	96,1			

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις προβλέψεις παραγωγής, τις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων και τις εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ: Βελτίωση των προσδοκιών, κυρίως στα Δημόσια Έργα

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές ανακάμπτει για έκτο κατά σειρά μήνα και διαμορφώνεται τον Σεπτέμβριο στις 89,7 μονάδες (από 72,3 τον Ιούλιο), στην υψηλότερη επίδοσή του από τον Οκτώβριο του 2008. **Το επίπεδο των προγραμματισμένων εργασιών κερδίζει αισθητά έδαφος, όμως παραμένει σε δυσμενή επίπεδα, ενώ οι προβλέψεις για την απασχόληση μεταβάλλονται ελαφρώς αρνητικά.** Αναλυτικότερα, ο αρνητικός δείκτης που αναφέρεται στο πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων αμβλύνεται εντυπωσιακά και διαμορφώνεται στις -25 μονάδες. Αν και ακόμα πάνω από τις μισές επιχειρήσεις διατυπώνουν απαισιόδοξες προβλέψεις για το επίπεδο των εργασιών τους το επόμενο τρίμηνο, διευρύνεται και το ποσοστό εκείνων που αναμένουν βελτίωση στο 27% (από 7%). Σε όρους απασχόλησης, καταγράφεται ήπια πτώση στο σχετικό ισοζύγιο προβλέψεων, το οποίο και χάνει το θετικό πρόσημο του Ιουλίου (-4 από +3 μον.). Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, οι εκτιμήσεις

για την τρέχουσα πορεία των εργασιών κερδίζουν επίσης έδαφος, κατ' αναλογία με τις προγραμματισμένες εργασίες, με το σχετικό αρνητικό δείκτη να φθάνει στις +23 (από -22) μονάδες. Οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας παρόλα αυτά μειώνονται ελαφρά στους 9,7 (από 11,7), ενώ σε επίπεδο τιμών, το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο διευρύνεται στις -42 (από -35) μονάδες. Τέλος, ένα 7% (από 12%) των επιχειρήσεων του τομέα αναφέρει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, ενώ από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, το 40% επισημαίνει τη χαμηλή ζήτηση, το 26% την ανεπαρκή χρηματοδότηση και ένα 27% τη γραφειοκρατία, την οικονομική ύφεση, την υψηλή φορολογία, τον έντονο ανταγωνισμό, τις μεγάλες εκπτώσεις, την έλλειψη μελετών και μεγάλων έργων κ.α., ως τα κυριότερα λειτουργικά του κωλύματα.

Στους επιμέρους κλάδους, η βελτίωση του συνολικού δείκτη εκπορεύεται κυρίως από την αισθητή άνοδο των προσδοκιών στις Κατασκευές Δημοσίων Έργων. Αναλυτικότερα:

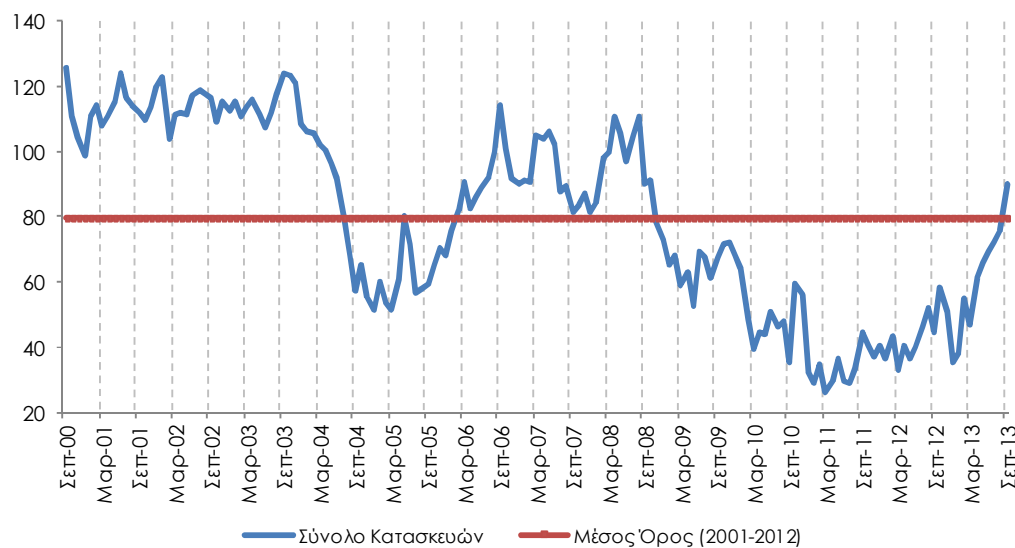
Πίνακας 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές

Τομέας	Ακραίες τιμές		Μέσος όρος								
	Min	Max	2001-2012	2008	2009	2010	2011	2012			
Κατασκευές (1996-2006=100)	26,3 Μαρ-11	123,8 Σεπ-03	79,7	95,3	65,5	47,4	34,2	43,2			
2012											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
36,4	43,4	33,2	40,8	36,5	40,0	46,3	52,0	44,4	58,3	51,1	35,6
2013											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
38,5	55,0	47,1	61,5	65,7	69,5	72,3	75,9	89,7			

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις για το πρόγραμμα των εργασιών και τις προβλέψεις για την απασχόληση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Ιδιωτικές Κατασκευές** κερδίζει έδαφος και τον Σεπτέμβριο και διαμορφώνεται στις 45,6 μονάδες (από 40,1), ανώτερα σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή τιμή του (32,6 μονάδες). Η ανάκαμψη εκπορεύεται από τις λιγότερο δυσμενείς προβλέψεις για την απασχόληση (-33 από -37 μον. ο δείκτης), αλλά και από τη βελτίωση που καταγράφεται στις προγραμματισμένες εργασίες (-73 από -81 μον. ο δείκτης). Στο ίδιο μήκος

κύματος, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα πορεία εργασιών των επιχειρήσεων βελτιώνονται, και μάλιστα αισθητά, με το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο να κερδίζει περί τις 40 μονάδες (-11 μον.). Παρά τις θετικές αυτές μεταβολές, οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας περιορίζονται στους 3,7 (από 5,2), ενώ στις τιμές, οι αποπληθωριστικές προσδοκίες εντείνονται (-43 από -28 μον. το ισοζύγιο). Τέλος, το 6% (από 1%) των επιχειρήσεων δεν αναφέρει λειτουργικά εμπόδια, ενώ από ένα 37-38% δηλώνουν ως βασικότερα προσκόμματα αμφότερα τη χαμηλή ζήτηση και τους τρέχοντες παράγοντες που συνδέονται με την οικονομική ύφεση, με το 1/5 των επιχειρήσεων να δηλώνει την ανεπάρκεια χρηματοδότησης.

Αισθητή άνοδο, για έκτο κατά σειρά μήνα, σημειώνει ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Κατασκευές Δημοσίων Έργων**, φθάνοντας στις 111,7 μονάδες (από 89,3), στην υψηλότερη επίδοση των τελευταίων πέντε ετών. Η βελτίωση αυτή εκπορεύεται από τη σημαντική ανάκαμψη στις προβλέψεις για τις προγραμματισμένες εργασίες, όπου το σχετικό ισοζύγιο σκαρφάλωσε στις -4 μονάδες (από -58). Σε όρους προβλέψεων για την απασχόληση σημειώνεται αντίθετα πτώση στο σχετικό δείκτη, ο οποίος όμως παραμένει θετικός (+10 μονάδες). Στους υπόλοιπους δείκτες, έντονη είναι η άνοδος και στις εκτιμήσεις για τις τρέχουσες εργασίες των επιχειρήσεων (+37 από -7 μον.), ενώ στις τιμές, η αποπληθωριστική τάση εντείνεται ελαφρά (-42 από -38 μονάδες το ισοζύγιο). Τέλος, το ποσοστό των ερωτηθέντων που δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία περιορίζεται στο 8% (από 17%), με τις υπόλοιπες επιχειρήσεις να επισημαίνουν τη χαμηλή χρηματοδότηση (29%), τη χαμηλή ζήτηση (41%) και την τρέχουσα οικονομική κατάσταση (23%) ως τα βασικότερα επιχειρηματικά τους προσκόμματα.

ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ: Εξασθένηση προσδοκιών, δυσμενείς προβλέψεις για τις πωλήσεις

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στο **Λιανικό Εμπόριο** τον Σεπτέμβριο επιδεινώνεται ελαφρά και διαμορφώνεται στις 69,4 (από 72,4 τον Ιούλιο) μονάδες, σε υψηλότερα πάντως επίπεδα από πέρυσι (58,4 μονάδες). **Οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις εξομαλύνονται, όμως οι δυσμενείς προβλέψεις για τις πωλήσεις του επόμενου τριμήνου ενισχύονται σημαντικά. Στους εξεταζόμενους κλάδους καταγράφεται εν γένει ήπια άνοδος προσδοκιών, με έντονη όμως πτώση στα Οχήματα – Ανταλλακτικά, η οποία, μαζί με τη μείωση στους λοιπούς κλάδους του λιανεμπορίου, συμπαρασύρει το συνολικό δείκτη προς τα κάτω.** Αναλυτικότερα, οι αρνητικές εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τις τρέχουσες πωλήσεις τους περιορίζονται ελαφρά, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις -36 μονάδες (από -42) και το 56% των επιχειρήσεων (από 59%) να αναφέρει χαμηλές πωλήσεις. Οι προβλέψεις για την εξέλιξη των πωλήσεων το επόμενο τρίμηνο χάνουν έδαφος, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις -41 μονάδες (από -22) και το 55% των επιχειρήσεων (από 39%) να αναμένει μείωση πωλήσεων το επόμενο τρίμηνο. Οι εκτιμήσεις για τα αποθέματα δεν μεταβάλλονται σημαντικά, με το σχετικό δείκτη να υποδηλώνει χαμηλές ρευστοποιήσεις (-6 από -3 μονάδες). Από τις υπόλοιπες μεταβλητές, το ισοζύγιο στις παραγγελίες προς προμηθευτές διαμορφώνεται εκ νέου στις -30 μονάδες, ενώ στις προβλέψεις για την απασχόληση καταγράφεται άνοδος στο σχετικό δείκτη, ο οποίος κερδίζει 9 μονάδες και επανέρχεται στα θετικά επίπεδα του Ιουνίου (+15 μον.) Τέλος, στις τιμές, ο σχετικός αρνητικός δείκτης εξομαλύνεται ελαφρά (-18 από -25 μον.).

Οι εξελίξεις σε επιμέρους κλάδους του λιανικού εμπορίου είναι οι εξής:

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Τρόφιμα – Ποτά – Καπνός** παραμένει στα ίδια σχεδόν επίπεδα του Ιουλίου, στις 69,2 μονάδες (από 68,5) ανώτερα σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο (57,6 μονάδες). Στις τρέχουσες πωλήσεις, ο σχετικός αρνητικός δείκτης κερδίζει σημαντικό έδαφος, φθάνοντας στις -11 μονάδες (από -50), εν αντιθέσει με τις εκτιμήσεις των αποθεμάτων που υποδηλώνουν διόγκωση (στις +13 από -12 μον. ο δείκτης) και τις προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου, όπου το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο διευρύνεται αισθητά (-30 από -19 μον.). Οι προβλέψεις παραγγελιών προς τους προμηθευτές εξομαλύνονται (-4 από -19 μον. ο δείκτης), ενώ στις προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου, ο σχετικός δείκτης καταγράφει άνοδο των 13 μονάδων (+17 μον.). Τέλος, το αρνητικό ισοζύγιο στις τιμές περιορίζεται στις -27 μονάδες (από -40), με το 30% των επιχειρήσεων να αναμένει νέα μείωση τους εντός του επόμενου τριμήνου.

Θετική μεταβολή καταγράφει ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Υφάσματα – Ένδυση – Υπόδηση**, κινούμενος τον Σεπτέμβριο στις 77,5 μονάδες (από 75,9 μονάδες τον Ιούλιο), σε υψηλότερα σε σχέση με τα περυσινά επίπεδα (61,5 μον.). Οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις εξομαλύνονται κατά 18 μονάδες, αλλά παραμένουν πολύ δυσμενείς (-33 μον. ο δείκτης). Αντίθετα, σημαντική πτώση καταγράφει ο δείκτης των προβλέψεων για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου, ο οποίος κινείται στις -17 μονάδες (από 0 μον.). Στα αποθέματα, ο σχετικός δείκτης διαμορφώνεται στις +15 μονάδες (από +19), υποδηλώνοντας υψηλότερα από τα κανονικά για την εποχή αποθέματα, ενώ ως προς τις παραγγελίες προς προμηθευτές το επόμενο τρίμηνο, το έντονα αρνητικό ισοζύγιο εξομαλύνεται αισθητά (-16 από -42 μονάδες). Σε επίπεδο απασχόλησης, οι σχετικές προβλέψεις παραμένουν αρνητικές, αν και το σχετικό ισοζύγιο κερδίζει 20 μονάδες (-9 μον.), ενώ τέλος, στις τιμές, το 30% των επιχειρήσεων προβλέπει πτώση τους (από 7%), με τις πληθωριστικές προσδοκίες να παραμένουν μηδενικές καθόλη τη διάρκεια του τρέχοντος έτους.

Δέκα μονάδες κερδίζει ο δείκτης των επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Είδη Οικιακού Εξοπλισμού** τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο, διαμορφούμενος στις 69,2 μονάδες, λίγο υψηλότερα σε σχέση με τα αντίστοιχα περυσινά επίπεδα. Οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις παραμένουν σε έντονα αρνητικά επίπεδα (στις -37 από -45 μον. ο δείκτης), ενώ εντείνονται οι αρνητικές προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου (-29 από -6 μον. ο δείκτης). Τα εξαιρετικά υψηλά για την εποχή αποθέματα υποδηλώνουν τάση ρευστοποίησης (+4 από +53 μονάδες το ισοζύγιο), ενώ οι προβλέψεις των παραγγελιών προς προμηθευτές το επόμενο τρίμηνο διατηρούνται σε πολύ χαμηλά επίπεδα (-45 μονάδες). Οι αρνητικές προβλέψεις για την απασχόληση κερδίζουν ελαφρά έδαφος, παραμένοντας όμως υποτονικές (-13 από -20 μον. ο δείκτης), ενώ τέλος, στις τιμές, οι αποπληθωριστικές προσδοκίες εξομαλύνονται (-4 από -18 μον. το ισοζύγιο).

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Οχήματα – Ανταλλακτικά** κατρακυλά τον Σεπτέμβριο στις 75,2 μονάδες (από 94,1 μον. τον Ιούλιο), ανώτερα σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή του επίδοση (67,6 μον.). Οι χαμηλές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις του κλάδου χάνουν έδαφος, με το σχετικό δείκτη να υποχωρεί στις -46 μονάδες (από -21), ενώ στα αποθέματα καταγράφεται μικρή αποκλιμάκωση, με το ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις -25 (από -19) μονάδες. Σφοδρότερη όμως είναι η πτώση του δείκτη στις προβλεπόμενες πωλήσεις, ο οποίος χάνει 40 μονάδες (στις -46), ενώ στα υπόλοιπα στοιχεία, ο αρνητικός δείκτης για τις προβλέψεις απασχόλησης εντείνεται ελαφρά στις -18 (από -13) μονάδες, με το 18% (από 30%) των επιχειρήσεων να αναμένουν μείωση των θέσεων εργασίας στον κλάδο το επόμενο διάστημα και καμία επιχείρηση να μην προβλέπει άνοδο (από 17%). Πτωτικά κινείται και το ήδη αρνητικό

ισοζύγιο παραγγελιών προς προμηθευτές (-34 από -12 μονάδες), ενώ τέλος στις τιμές, το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο παραμένει στις -14 μονάδες.

Εντόνως ανοδικά κινούνται οι επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Πολυκαταστήματα** τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο, με το σχετικό δείκτη να ανέρχεται στις 77,8 μονάδες (από 50,6), σε σημαντικά υψηλότερα επίπεδα συγκριτικά με την αντίστοιχη περσινή του επίδοση (45,6 μον.). Από τις κύριες μεταβλητές του δείκτη, οι σχεδόν καθολικά αρνητικές εκτιμήσεις των τρεχουσών πωλήσεων εξομαλύνονται (-50 μον. ο δείκτης), ενώ και οι προβλεπόμενες πωλήσεις σημειώνουν αισθητή άνοδο στο σχετικό αρνητικό ισοζύγιο (-31 από -67 μονάδες). Ο δείκτης του επιπέδου των αποθεμάτων συνεχίζει να μειώνεται (-47 από -34 μονάδες), ενώ οι παραγγελίες προς προμηθευτές παραμένουν σε πολύ δυσμενή επίπεδα, παρά την άνοδο του σχετικού ισοζυγίου (-50 από -64 μον.). Στην απασχόληση του κλάδου το επόμενο τρίμηνο καταγράφεται θετική μεταβολή στο σχετικό δείκτη, ενώ τέλος, στις τιμές, οι αποπληθωριστικές προσδοκίες εξομαλύνονται, με το ¼ των επιχειρήσεων (από ½) να αναμένει μείωση τιμών το επόμενο τρίμηνο.

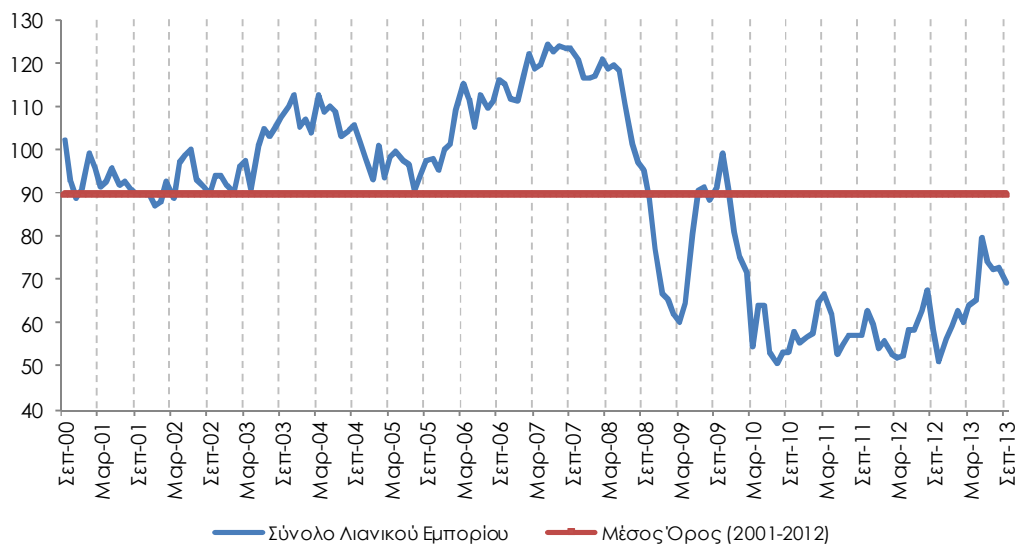
Πίνακας 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο

Τομέας		Ακραίες τιμές		Μέσος όρος							
Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)		Min 50,8 ούλ-10	Max 124,3 Μαι-07	2001-2012	2008	2009	2010	2011	2012		
				2012							
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
56,0	52,7	51,9	52,4	58,2	58,2	62,7	67,5	58,4	51,1	56,2	59,4
				2013							
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
62,6	60,3	64,2	65,4	79,5	73,9	72,4	72,9	69,4			

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις για τις πωλήσεις και τις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: Αμετάβλητες οι επιχειρηματικές προσδοκίες, οριακά αρνητικές οι εκτιμήσεις για τη ζήτηση

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Υπηρεσίες** δεν μεταβάλλεται σε σχέση με τον Ιούλιο, παραμένοντας στις 75,9 μονάδες, σε υψηλότερα επίπεδα έναντι της αντίστοιχης περσινής επίδοσης (59,9 μον.). **Από τα επιμέρους στοιχεία του δείκτη, οι προβλέψεις για τη ζήτηση του τομέα παραμένουν σταθερές, ενώ και στα υπόλοιπα στοιχεία καταγράφονται ήπιες μεταβολές, με τις τάσεις στους περισσότερους κλάδους να είναι μικτές.** Αναλυτικότερα, ο δείκτης των εκτιμήσεων για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων διαμορφώνεται στις -4 μονάδες (από -2), οριακά δηλαδή αρνητικός όπως και στο ισοζύγιο εκτιμήσεων για τη ζήτηση του τρέχοντος τριμήνου (-3 από -5 μονάδες). Στις προβλέψεις για τη ζήτηση του επόμενου τριμήνου δεν καταγράφεται καμία μεταβολή στο σχετικό δείκτη, ο οποίος κινείται εκ νέου στις -8 μονάδες. Ως προς τα υπόλοιπα στοιχεία, το ισοζύγιο για την απασχόληση επιδεινώνεται ελαφρά (-22 από -16 μον.), με το 32% (από 27%) των επιχειρήσεων να αναμένει μείωση των θέσεων εργασίας το προσεχές τρίμηνο και το 10% να περιμένει και πάλι άνοδο. Ως προς τις τιμές, η πτωτική τάση εξομαλύνεται ελαφρά, με το σχετικό ισοζύγιο να κινείται στις -18 (από -25) μονάδες, ενώ παραμένει στο 13-14% το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία. Από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, το 23% επισημαίνει την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης ως βασικότερο εμπόδιο στη λειτουργία του, το 47% την ανεπάρκεια ζήτησης, το 4% το ανεπαρκές εργατικό δυναμικό και το 14% παράγοντες όπως η οικονομική ύφεση, η καθυστέρηση εισπράξεων Δημοσίου, η έλλειψη ρευστότητας, η τιμή του πετρελαίου, η φορολογική νομοθεσία, η μειωμένη κατανάλωση τουριστών, η έλλειψη τραπεζικού δανεισμού, η υψηλή φορολογία, οι υψηλές ασφαλιστικές εισφορές κ.α.

Σε επίπεδο βασικών κλάδων των Υπηρεσιών επισημαίνονται τα εξής:

Πτωτικά κινείται τον Σεπτέμβριο ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Ξενοδοχεία – Εστιατόρια – Τουριστικά Πρακτορεία**, φθάνοντας στις 87,5 μονάδες (από 103,7 τον Ιούλιο), υψηλότερα έναντι της αντίστοιχης περσινής τιμής του (82,8 μονάδες). Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, όλοι κινούνται πτωτικά, ως απόρροια άλλωστε της λήξης της θερινής σεζόν. Συγκεκριμένα, ο δείκτης για την πορεία της τρέχουσας κατάστασης των επιχειρήσεων χάνει 28 μονάδες, κινούμενος στις +16, ενώ και στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση το σχετικό ισοζύγιο βαίνει αρνητικό (-1 μον. από +4). Στο ίδιο κλίμα, εντόνως πτωτική είναι η τάση στις βραχυπρόθεσμες προβλέψεις για την πορεία της ζήτησης (-25 από -4 μον. το ισοζύγιο), ενώ σε όρους απασχόλησης, οι σχετικές προβλέψεις επιδεινώνονται σφοδρά, με το σχετικό δείκτη να κατρακυλά στις -39 μονάδες (από +4). Στις τιμές αναμένεται μείωσή τους το επόμενο τρίμηνο (-23 από -6 μον. ο δείκτης), ενώ τέλος, ένα 17% (από 26%) των επιχειρήσεων δηλώνει ακώλυτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 70% να κρίνει ως βασικότερο επιχειρηματικό εμπόδιο την ανεπάρκεια ζήτησης και ένα 11% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης.

Άνοδο σημειώνει τον Σεπτέμβριο ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Διάφορες Επιχειρηματικές Δραστηριότητες**, κινούμενος κατά 20 μονάδες υψηλότερα, στις 78,9, σημαντικά ανώτερα σε σχέση με πέρυσι (32,2 μονάδες). Σε επίπεδο βασικών δεικτών δραστηριότητας, το αρνητικό ισοζύγιο στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων εξομαλύνεται, φθάνοντας στις -17 μονάδες (από -23), εξέλιξη ανάλογη με εκείνη στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση (-2 από -21 μον. το ισοζύγιο). Η άνοδος συνεχίζεται και στην προβλεπόμενη ζήτηση του επόμενου τριμήνου, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις +27 μονάδες (από -

26), ενώ από τις υπόλοιπες μεταβλητές, βελτιωτικά κινείται το ισοζύγιο στις προβλέψεις για την απασχόληση (-6 από -25 μον.), με το δείκτη πρόβλεψης για τις τιμές να καταρακιδά στις -40 μονάδες (από -27). Τέλος, παραμένει στο 8% το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με τις υπόλοιπες να αναφέρουν κυρίως την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης (48%), την ανεπάρκεια ζήτησης (28%) και την τρέχουσα συγκυρία (16%) ως τα βασικότερα λειτουργικά τους κωλύματα.

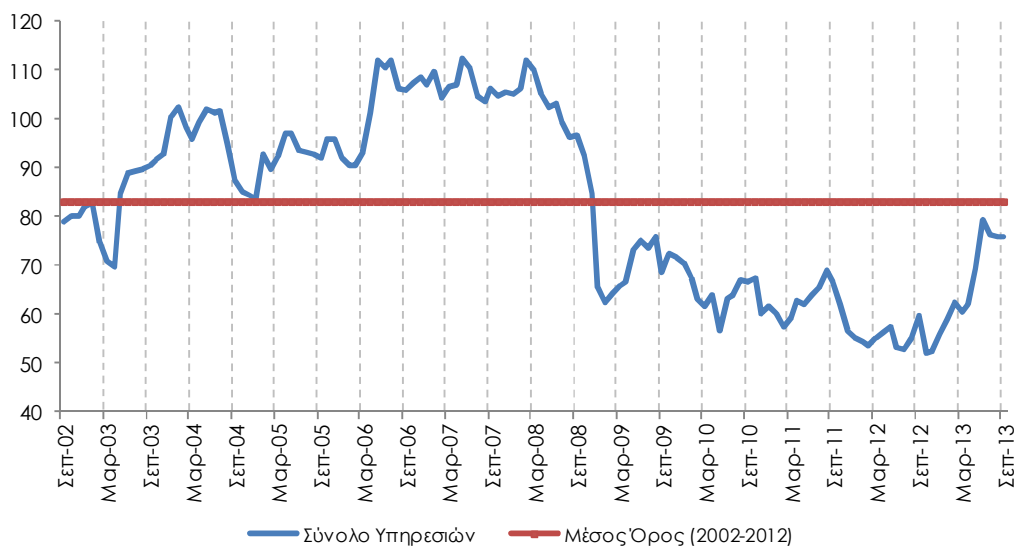
Πίνακας 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες

Τομέας	Ακραίες τιμές		Μέσος όρος								
	Min	Max	2001-2012	2008	2009	2010	2011	2012			
Υπηρεσίες (1998-2006=100)	53,4 Φεβ-12	122,5 γ' τρίμ. 01	85,1	97,8	70,1	63,6	61,7	54,8			
2012											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
54,2	53,4	55,2	56,1	57,4	53,0	52,9	55,0	59,9	52,2	52,5	55,8
2013											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
58,9	62,3	60,4	61,9	69,3	79,2	76,1	76,0	75,9			

Σημειώσεις: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση την κατάσταση της επιχείρησης, καθώς και τις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις για την πορεία της ζήτησης.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες (1998-2006=100)

Πηγή: IOBE

Σε ανοδική τροχιά βρίσκονται και οι προσδοκίες των επιχειρήσεων στους **Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς** τον Σεπτέμβριο (δεν περιλαμβάνονται οι Τράπεζες), με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 76,6 μονάδες (από 70,3), ανώτερα και από την αντίστοιχη περσινή τιμή του (44,8 μονάδες). Στις βασικές μεταβλητές, ο δείκτης στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων μεταβάλλεται οριακά (-4 από -6 μον.), ενώ η θετική μεταβολή είναι εντονότερη αφενός στην τρέχουσα ζήτηση (+4 από -6 μονάδες το ισοζύγιο) και αφετέρου στις προβλέψεις της βραχυπρόθεσμης ζήτησης (+4 από -9 μονάδες το ισοζύγιο). Οι προσδοκίες για την απασχόληση μεταβάλλονται επίσης θετικά, αν και ήπια (-4 από -6 μον. το σχετικό ισοζύγιο), ενώ στις προβλέψεις για τις τιμές καταγράφεται σημαντική αποκλιμάκωση (-41 από -3 μον. το ισοζύγιο). Τέλος, το 11-12% των επιχειρήσεων του κλάδου δηλώνει εκ νέου

ακώλυτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 75% να αναφέρει την ανεπαρκή ζήτηση ως σημαντικότερο εμπόδιο, το 9% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 5% τους λοιπούς τρέχοντες παράγοντες.

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες και στην **Πληροφορική και Ανάπτυξη Λογισμικού** βελτιώνονται επίσης, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 72,6 μονάδες (από 54,5 τον Ιούλιο), υψηλότερα έναντι του αντίστοιχου περσινού επιπέδου του (55 μον.). Σε αντιδιαστολή με τον Ιούλιο, τον Σεπτέμβριο όλες οι βασικές μεταβλητές του δείκτη μεταβάλλονται θετικά: στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα δραστηριότητα και τις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη ζήτηση, οι σχετικοί δείκτες διαμορφώνονται στις -19 και +15 μονάδες αντίστοιχα (από -30 και -26 μον.), ενώ ανάλογη είναι και η εξέλιξη του ισοζυγίου των εκτιμήσεων για την τρέχουσα ζήτηση, το οποίο ισοσκελίζεται (από -22 μον.). Οι αρνητικές προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου κερδίζουν επίσης έδαφος (-11 από -26 μον. ο δείκτης), ενώ ο αρνητικός δείκτης των προβλεπόμενων μεταβολών των τιμών παραμένει στα ίδια επίπεδα (-44 μον.). Το ποσοστό, τέλος, των επιχειρήσεων που δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία περιορίζεται στο 11% (από 22%), ενώ το 44% επισημαίνει την ανεπάρκεια ζήτησης, το 31% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και ένα 8% τους λοιπούς συγκυριακούς παράγοντες ως βασικότερα εμπόδια στην ομαλή δραστηριότητά του.

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στον κλάδο των **Χερσαίων Μεταφορών** εξασθενούν τον Σεπτέμβριο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 75,7 μονάδες (από 100,1), σε τιμή ανώτερη έναντι της αντίστοιχης περσινής του (58,9 μον.). Από τις βασικές συνιστώσες του δείκτη, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα δραστηριότητα των επιχειρήσεων επιδεινώνονται ελαφρά (+14 από +21 μον. ο δείκτης), όπως και οι αντίστοιχες για την τρέχουσα ζήτηση του κλάδου (-4 από +10 μον. το ισοζύγιο). Ως προς την προβλεπόμενη ζήτηση, ο σχετικός δείκτης υποχωρεί σημαντικά (-38 από +29 μον.), ενώ στα υπόλοιπα στοιχεία, οι αρνητικές προβλέψεις για την απασχόληση εντείνονται στη χειρότερη φετινή τους επίδοση (-71 από -27 μον. ο δείκτης). Στις προβλεπόμενες τιμές, οι προσδοκίες σταθερότητας παραμένουν κυρίαρχες με διαφορά (95% των επιχειρήσεων), ενώ τέλος, μόνο το 3% (από 1%) των επιχειρήσεων δηλώνει απρόσκοπτη λειτουργία, με το 34% να επισημαίνει την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης, το 26% την ανεπάρκεια της ζήτησης, το 15% το ανεπαρκές εργατικό δυναμικό και το 22% την τρέχουσα οικονομική κατάσταση ως τα κύρια λειτουργικά εμπόδια του κλάδου.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ**Επιστροφή του δείκτη στα επίπεδα των αρχών του έτους**

Ο **δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης** υποχωρεί τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο και διαμορφώνεται στις -72,2 μονάδες (από -70,9 μονάδες), επανερχόμενος έτσι στα επίπεδα που βρισκόταν στα τέλη του 2012 και στις αρχές του 2013. **Η ανακοπή της ανόδου της ανεργίας τους καλοκαιρινούς μήνες για πρώτη φορά από το πρώτο εξάμηνο του 2009, όπως αποτυπώνεται και στα σχετικά επίσημα στοιχεία, φαίνεται να αντανakλάται και στις προβλέψεις των καταναλωτών. Στον αντίποδα, οι έντονες πιέσεις στα εισοδήματα των εργαζομένων, σε συνδυασμό με την κλιμάκωση των φορολογικών υποχρεώσεων στο δεύτερο εξάμηνο, δεν αφήνουν περιθώρια αισιοδοξίας στα νοικοκυριά για την οικονομική τους κατάσταση στους επόμενους μήνες.** Έτσι οι Έλληνες παραμένουν με διαφορά οι πιο απαισιόδοξοι ευρωπαίοι καταναλωτές, με τα νοικοκυριά της Κύπρου να ακολουθούν, έχοντας όμως καταγράψει σημαντική άνοδο στο σχετικό δείκτη τον Σεπτέμβριο σε σύγκριση με τον Ιούλιο (-53,2 από -57,1 μον.). Η Πορτογαλία έρχεται και πάλι τρίτη στη σειρά στη σχετική κατάταξη, αλλά επίσης με σημαντική βελτίωση στο δείκτη της (-43,7 από -52,1 μον.), ενώ την πρώτη πεντάδα συμπληρώνουν η Βουλγαρία και η Ρουμανία. Η νεοεισερχόμενη στην Έρευνα Οικονομικής Συγκυρίας Κροατία καταλαμβάνει την έκτη θέση από το τέλος στο δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης. Η καταναλωτική εμπιστοσύνη κινείται ανοδικά σε 21 χώρες τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο, ενώ θετικοί δείκτες καταγράφονται σταθερά στις σκανδιναβικές χώρες (Σουηδία, Φινλανδία, Δανία). Αναλυτικότερα για την Ελλάδα:

- **Δυσμενέστερες προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών**

Οι προβλέψεις των καταναλωτών τον Σεπτέμβριο για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους τους προσεχείς 12 μήνες επιδεινώνονται εκ νέου, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις -63,7 μονάδες (από -61,5). Το 75% των πολιτών (από 72%) αναμένει ελαφρά ή αισθητή επιδείνωση της οικονομικής του κατάστασης, και μόνο ένα 3% πιστεύει ότι αυτή θα βελτιωθεί ελαφρώς. Οι σχετικοί δείκτες στην ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώνονται αντίστοιχα στις -5,1 και -7,2 μονάδες.

- **Στα ίδια επίπεδα οι προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση της χώρας**

Οι προβλέψεις των νοικοκυριών για την οικονομική κατάσταση της χώρας τους το προσεχές 12-μηνο δε μεταβάλλονται, με το σχετικό δείκτη να παραμένει στις -69 μονάδες και τα 4/5 των καταναλωτών να προβλέπουν μικρή ή αισθητή επιδείνωση, όταν το 7% κρίνει ότι η κατάσταση θα βελτιωθεί ελαφρώς. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώνονται στις -10,3 και -13,6 μονάδες.

- **Εξαιρετικά ασθενείς προθέσεις για αποταμίευση**

Ο δείκτης της πρόθεσης για αποταμίευση τους προσεχείς 12 μήνες χάνει σημαντικό έδαφος και διαμορφώνεται στις -81 μονάδες, πλησίον του ιστορικά χαμηλού επιπέδου του. Το 76% (από 71%) των νοικοκυριών στην Ελλάδα δεν θεωρεί καθόλου πιθανή την αποταμίευση το επόμενο 12μηνο, έναντι του 8% (από 11%) που τη θεωρεί αρκετά ή πολύ πιθανή. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώνονται στις -7,1 και -10,3 μονάδες.

- **Αμβλύνεται η έντονη απαισιοδοξία για την εξέλιξη της ανεργίας**

Ο δείκτης πρόβλεψης για την εξέλιξη της ανεργίας τους προσεχείς 12 μήνες αμβλύνεται τον Σεπτέμβριο, φθάνοντας στις 74,8 (από 80,7) μονάδες. Το 65% (από 75%) των νοικοκυριών

προβλέπουν ότι η ανεργία θα αυξηθεί αισθητά και ένα 4% (από 3%) αναμένει ελαφρά ή αισθητή μείωση. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη περιορίζονται στις +24,4 και +28,6 μονάδες.

Πίνακας 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Περιοχή	Ακραίες τιμές		Μέσοι όροι					
	Min	Max	2001-2012	2008	2009	2010	2011	2012
ΕΕ-27	-31,9 Μαρ-09	0,8 Ιαν-01	-13,0	-17,7	-23,1	-13,1	-15,5	-21,4
Ευρωζώνη	-34,2 Μαρ-09	1,0 Ιαν-01	-14,2	-18,4	-24,8	-14,2	-14,5	-22,3
Ελλάδα	-83,8 Οκτ-11	-16,9 Απρ-04	-43,2	-46,0	-45,7	-63,4	-74,1	-74,8

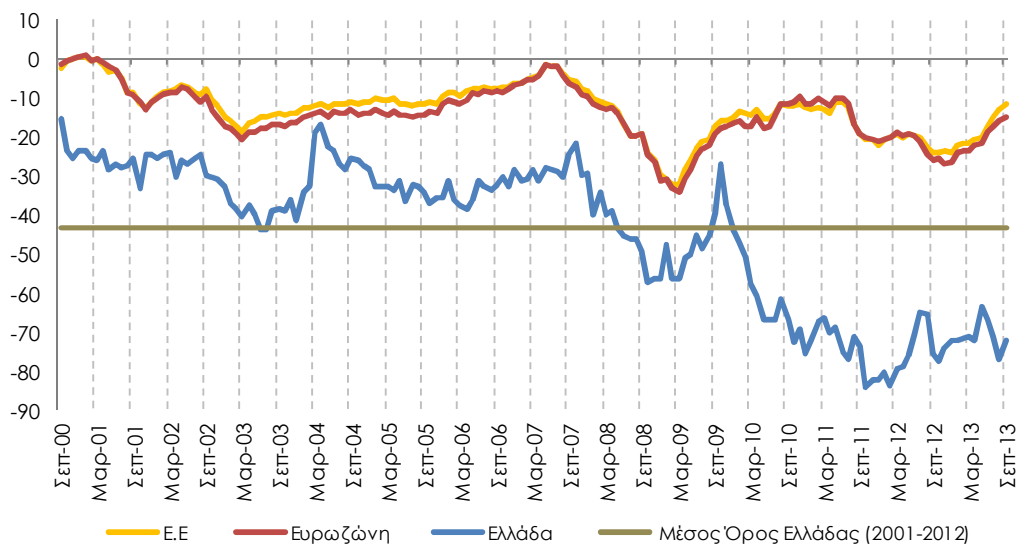
Περιοχή	2012											
	Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
ΕΕ-27	-20,6	-20,0	-19,2	-20,1	-19,3	-19,6	-20,1	-22,6	-23,8	-24,2	-23,6	-24,0
Ευρωζώνη	-20,6	-20,1	-18,9	-19,7	-19,1	-19,6	-21,3	-24,4	-25,7	-25,5	-26,7	-26,3
Ελλάδα	-80,1	-83,5	-79,3	-78,7	-75,8	-70,4	-64,7	-65,2	-75,6	-77,5	-74,1	-72,1

Περιοχή	2013											
	Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
ΕΕ-27	-21,9	-21,6	-21,6	-20,4	-20,2	-17,5	-14,8	-12,8	-11,7			
Ευρωζώνη	-23,9	-23,6	-23,5	-22,2	-21,8	-18,8	-17,4	-15,6	-14,9			
Ελλάδα	-71,9	-71,4	-71,2	-71,8	-63,4	-66,5	-70,9	-76,6	-72,2			

Σημείωση: ο Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών υπολογίζεται με βάση τις προβλέψεις για τη γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας, την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους, την πρόθεση αποταμίευσης και την πρόβλεψη για την ανεργία. Οι προβλέψεις κινούνται στο διάστημα +100 (όλοι προβλέπουν αύξηση) έως -100 (όλοι προβλέπουν μείωση) και εμφανίζονται ως διαφορές των θετικών-αρνητικών απαντήσεων. Αρνητική διαφορά σημαίνει ότι το ποσοστό αυτών που προβλέπουν μείωση του συγκεκριμένου μεγέθους είναι υψηλότερο του ποσοστού όσων προσδοκούν αύξηση και αντίστροφα.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Διάγραμμα 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

• **Εξασθένηση στις προβλέψεις για μείζονες αγορές**

Η πρόθεση των καταναλωτών για σημαντικές αγορές τους προσεχείς 12 μήνες (επίπλων, ηλεκτρικών συσκευών κ.λπ.) επιδεινώνεται, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις -78 μονάδες(από -

73,8). Το 85% (από 81%) των καταναλωτών προβλέπει ότι θα προβούν σε λίγο ή πολύ λιγότερες δαπάνες, ενώ μόλις το 1% (από 2%) αναμένει ότι οι δαπάνες του θα αυξηθούν λίγο ή πολύ. Οι ευρωπαϊκοί αρνητικοί δείκτες διαμορφώνονται στις -23,4 και -25,0 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη αντίστοιχα.

• Εντείνονται οι αποπληθωριστικές προσδοκίες

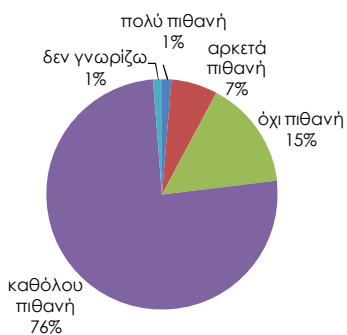
Ο δείκτης πρόβλεψης μεταβολών των τιμών τους προσεχείς 12 μήνες μεταβάλλεται αρνητικά τον Σεπτέμβριο, υποχωρώντας στις -3,9 από -2,8 μονάδες, με το ποσοστό εκείνων που προβλέπουν αύξηση τιμών με τον ίδιο ή ταχύτερο ρυθμό να διαμορφώνεται στο 37% και το ποσοστό εκείνων που αναμένουν μείωση να κινείται στο 4%. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη βρίσκονται στις +16,7 και +14,9 μονάδες.

• Αύξηση του ποσοστού εκείνων που δηλώνουν ότι «μόλις τα βγάζουν πέρα»

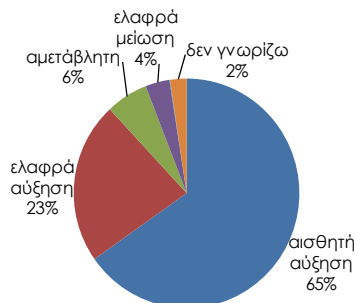
Ως προς τις εκτιμήσεις για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού, το ποσοστό των καταναλωτών που δηλώνει ότι «μόλις τα βγάζει πέρα» αυξάνεται στο 66% (από 60%), ενώ το ποσοστό εκείνων που αναφέρουν ότι αντλούν από τις αποταμιεύσεις τους διαμορφώνεται στο 14% (από 16%). Το ποσοστό των καταναλωτών που δηλώνει ότι αποταμιεύει λίγο ή πολύ μειώνεται ελαφρά, στο 9% (από 11%), ενώ τέλος, το ποσοστό όσων αναφέρουν ότι έχουν χρεωθεί παραμένει στο 12-13%.

Διάγραμμα 7: Βασικοί Δείκτες έρευνας καταναλωτών το επόμενο 12μηνο

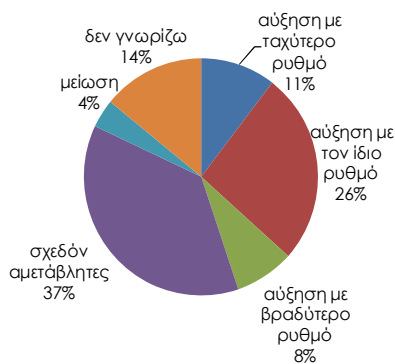
ΠΡΟΘΕΣΗ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗΣ

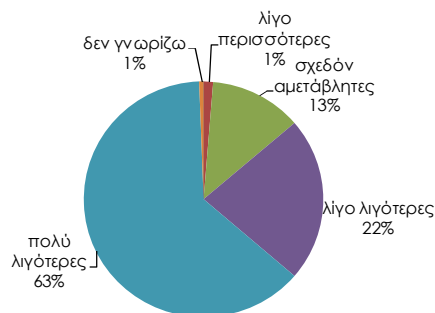
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ

ΠΡΟΘΕΣΗ ΓΙΑ ΜΕΙΖΟΝΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

Πηγή: IOBE